EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 15.7.2024
COM(2024) 291 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/1794 (millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2008/94/EÜ, 2009/38/EÜ ja 2002/14/EÜ ning nõukogu direktiive 98/59/EÜ ja 2001/23/EÜ seoses meremeestega) artiklite 4 ja 5 rakendamise ja kohaldamise kohta

1. Sissejuhatus

Käesolevas aruandes käsitletakse direktiivi (EL) 2015/1794[1] (edaspidi „vaatlusalune direktiiv“) kahe sellise sätte rakendamist ja kohaldamist, millega on meremehed[2] lisatud kollektiivseid koondamisi käsitleva direktiivi 98/59/EÜ[3] (edaspidi „kollektiivseid koondamisi käsitlev direktiiv“) ja ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekut käsitleva direktiivi 2001/23/EÜ[4] (edaspidi „ettevõtjate üleminekut käsitlev direktiiv“) kohaldamisalasse.

Vaatlusaluse direktiiviga lisatakse meremehed, kes olid varem tööõiguse direktiividest välja jäetud, viie tööõiguse direktiivi[5] kohaldamisalasse. Vaatlusaluse direktiivi artikli 7 kohaselt peab komisjon pärast seda, kui ta on liikmesriikide ja tööturu osapooltega liidu tasandil konsulteerinud, esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande konkreetselt artikli 4 (kollektiivseid koondamisi käsitleva direktiivi muudatused) ja artikli 5 (ettevõtjate üleminekut käsitleva direktiivi muudatused) rakendamise ja kohaldamise kohta.

Aruanne põhineb peamiselt teabel, mille liikmesriigid ja asjaomaste sektorite sotsiaalpartnerid on ELi tasandil[6] esitanud vaatlusaluse direktiivi rakendamise ja praktilise kohaldamise kohta saadetud küsimustikus. Et ülevaade oleks terviklik, täiendatakse seda teavet vajaduse korral teabega, mis on saadud ekspertanalüüsidest, milles on käsitletud siseriiklike sätete vastavust vaatlusalusele direktiivile, ja komisjoni enda uurimiste tulemusena.

1.1 Taust ja kontekst

Aastate jooksul on EL vastu võtnud palju tööõigust käsitlevaid direktiive. Nende peamine eesmärk on tagada, et ühtse turu loomine ja väljakujundamine ei tooks kaasa madalamaid tööstandardeid ega moonutaks konkurentsi, ning parandada elu- ja töötingimusi ELi piires. Neid direktiive kohaldatakse üldiselt kõigi tegevusvaldkondade ja töötajate kategooriate suhtes, kuid eri liiki meremehed[7] jäeti

---

1 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/1794, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2008/94/EÜ, 2009/38/EÜ ja 2002/14/EÜ ning nõukogu direktiive 98/59/EÜ ja 2001/23/EÜ seoses meremeestega (ELT L 263, 8.10.2015, lk 1).

2 Käesolevas aruandes kasutatakse terminit „meremehed“, et viidata varasemale väljajätmisele asjakohaste direktiivide kohaldamisalast (st „merelaevade meeskonnad“ jäeti välja kollektiivseid koondamisi käsitlevast direktiivist ja „merelaevad“ jäeti välja ettevõtjate üleminekut käsitlevatest direktiividest). Aruanne hõlmab nii merekaubaveo kui ka kalapüügilaevade pardal töötavat personali. Kui neid kahte sektorit on vaja eristada, viidatakse konkreetsele sektorile.

3 Nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiv 98/59/EÜ kollektiivseid koondamisi käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 225, 12.8.1998, lk 16).

4 Nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiiv 2001/23/EÜ ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 82, 22.3.2001, lk 16).

5 Lisaks kollektiivseid koondamisi käsitlevale direktiivile ja ettevõtjate üleminekut käsitlevale direktiivile:
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiiv 2008/94/EÜ töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral (ELT L 283, 28.10.2008, lk 36–42);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/38/EÜ Euroopa töönõukogu asutamise või töötajate teavitamise ja nendega konsulteerimise korra sisseseadmise kohta liikmesriigiülestes ettevõtetes või kontsernides (uuesti sõnastatud) (ELT L 122, 16.5.2009, lk 28):
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2002. aasta direktiiv 2002/14/EÜ, millega kehtestatakse töötajate teavitamise ja nõustamise üldraamistik Euroopa Ühenduses (EÜT L 80, 23.3.2002, lk 29).

6 Euroopa Ühenduse Reederite Ühingule (ECSA) ja Europêche'i juhtkonnale saadetud küsimustik; Euroopa Transporditöötajate Föderatsiooni (ETF) töötajatele saadetud küsimustik.

7 Maksejõuetust käsitleva direktiivi kohaselt „kasumiosa eest töötavad kalurid“, Euroopa töönõukogusid käsitleva direktiivi kohaselt „kaubalaevapere“, teavitamise ja nõustamise direktiivi kohaselt „avamerel

välja (või lubati liikmesriikidel välja jätta) mitmest direktiivist. Täpsemalt jäeti meremehed välja viiest eespool nimetatud direktiivist. Seetõttu ei pakutud neile kui merel töötavatele isikutele maksejõuetuse, kollektiivsete koondamiste ja ettevõtete ülemineku korral samasugust kaitset nagu maismaal töötavatele isikutele ning neil ei olnud teistega võrdseid õigusi, et luua Euroopa töönõukogusid või saada tööandjalt teavet ja tööandjatega konsulteerida.

Direktiiv 2015/1794/EL võeti vastu 6. oktoobril 2015. Selle vaatlusaluse direktiivi eesmärk on parandada meremeeste kaitse taset ning ühtlustada nende sotsiaalseid õigusi ja töötingimusi, suurendades seeläbi kutseala atraktiivsust ja tagades sektoris võrdsed tingimused. Sellega lõpetatakse eespool nimetatud, meremehi puudutav väljajätmine. Vaatlusaluse direktiivi eesmärk on i) tagada, et laevandusettevõtjate finants- ja halduskoormus on proportsionaalne töötajate õiguste parandamisega, ii) toetada eesmärki suurendada meremeeste tööhõivet ELis ja iii) vähendada lipuriigi vahetamise ohtu (ohtu, et laevad viiakse riiklikust registrist teise riiki, et vältida kulusid ja piiranguid). Selles võetakse arvesse meremehe elukutse eripära ja nähakse ette sektorile omaste tunnuste muudatused, mis puudutavad näiteks laevade sagedast müüki või ainult üht laeva käitavate ettevõtete müüki.

2. Artiklite 4 ja 5 kohaldamine

Liikmesriigid pidid direktiivi üle võtma 10. oktoobriks 2017[8] ning kõik liikmesriigid teatasid ülevõtmismeetmetest, sealhulgas artiklite 4 ja 5 ülevõtmisest[9].

2.1 Artikli 4 sisu ja eesmärk

Vaatlusaluse direktiivi artikliga 4 muudetakse kollektiivseid koondamisi käsitlevat direktiivi. Kõnealuse direktiivi eesmärk on kaitsta töötajaid kollektiivse koondamise korral, kasutades selleks teavitamise, konsulteerimise ja teatamise korda, mida tööandja peab järgima. Tööandja, kes kaalub kollektiivset koondamist, peab töötajate esindajaid teavitama ja nendega konsulteerima. Teavitamise ja konsulteerimise eesmärk on uurida võimalusi, kuidas vältida kollektiivseid koondamisi või vähendada koondamistest mõjutatud töötajate arvu ning vähendada koondamiste mõju, rakendades koondamiste korral lisaks ka sotsiaalkaitse meetmeid. Need meetmed võivad hõlmata abi, mida saab kasutada koondatud töötajate ümberpaigutamiseks või ümberõppeks. Samuti on kõnealuses direktiivis sätestatud, et kavandatavast kollektiivsest koondamisest tuleb teatada pädevale ametiasutusele ning koondamised ei tohi aset leida varem kui 30 päeva pärast sellist teatamist.

Vaatlusaluse direktiivi artikli 4 punktiga 1 on jäetud välja kollektiivseid koondamisi käsitleva direktiivi artikli 1 lõike 2 punkt c. Selles oli sätestatud, et kollektiivseid koondamisi käsitlevat direktiivi ei kohaldata merelaevade meeskondade suhtes, kuid sama direktiivi artikliga 5 on liikmesriikidel lubatud kohaldada või vastu võtta töötajate jaoks soodsamaid eeskirju. Seetõttu võisid liikmesriigid enne direktiivi ülevõtmist otsustada jätta merelaevade meeskonnad kollektiivseid koondamisi käsitlevat direktiivi ülevõtvate õigusaktide kohaldamisalast välja.

Lisaks lisatakse vaatlusaluse direktiivi artikli 4 punktiga 2 kollektiivseid koondamisi käsitleva direktiivi artikli 3 lõikesse 1 uus lõik teatamise korra kohta, mis on sõnastatud järgmiselt:

> *„Kui kavandatav kollektiivne koondamine puudutab merelaeva meeskonna liikmeid, teatab tööandja sellest selle riigi pädevale asutusele, kelle lipu all merelaev sõidab.“*

---

sõitvate laevade meeskonnad“, kollektiivse koondamise direktiivi kohaselt „merelaevade meeskonnad“ ja ettevõtjate üleminekut käsitleva direktiivi kohaselt „merelaevad“.

8 Artikli 8 lõige 1

9 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/NIM/?uri=CELEX:32015L1794

Üldiselt võimaldab kollektiivseid koondamisi käsitleva direktiivi artiklite 3 ja 4 kohane teatamise kord pädeval asutusel otsida lahendusi probleemidele, mida kavandatavad koondamised võivad põhjustada, näiteks leevendades teatavas piirkonnas või sektoris toimunud massiliste koondamiste sotsiaal-majanduslikku mõju. Vaatlusaluse direktiivi artiklisse 4 punkti 2 lisamisega kajastatakse meremehe kutseala eripära, sätestades, et teade tuleb esitada lipuriigi pädevale asutusele. Vaatlusaluse direktiivi ettepanekuga leidis komisjon, et see oli vajalik selgitus, sest eri riikide erinevate siseriiklike õigusaktide kohased töölepingud võivad koos eksisteerida[10].

2.2 Liikmesriikide vastused artikli 4 rakendamise kohta

2.2.1. Artikli 4 punkt 1: meremeeste väljajätmise lõpetamine

Varem jättis 11 liikmesriiki (BE, DK, DE, IE, EL, EE, CY, LV, LU, MT, SK)[11] kollektiivseid koondamisi käsitlevate riiklike õigusaktide kohaldamisalast merelaevade meeskonnad välja. Kõik need liikmesriigid muutsid oma siseriiklikke õigusakte, et lõpetada see väljajätmine ja viia merelaeva meeskond kollektiivseid koondamisi reguleeriva süsteemi kohaldamisalasse, nii nagu on nõutud direktiivi artikli 4 punktis 1.

16 liikmesriiki ei olnud merelaevade meeskondi kunagi välja jätnud (BG, CZ, ES, FR, HR, IT, LT, HU, NL, AT, PL, PT, RO, SI, FI, SE) ning seetõttu ei olnud neil vaja muuta oma siseriiklikke õigusakte, et lisada merelaevade meeskonnad direktiivi kohaldamisalasse.

2.2.2. Artikli 4 punkt 2: lipuriigi pädeva asutuse teavitamine

Vaatlusaluse direktiivi artikli 4 punkti 2 (milles käsitletakse võimalikest koondamistest teatamist lipuriigi ametiasutusele) on konkreetselt üle võtnud 13 liikmesriiki (BE, DE, IE, EE, EL, IT, CY, LU, HU, MT, PL, RO, SK). Neist kolm võtsid direktiivi üle sõna-sõnalt (CY, HU, SK), märkides, et kui kavandatavad kollektiivsed koondamised puudutavad merelaevade meeskondi, tuleb neist teatada pädevale asutusele lipuriigis, kus laev sõidab.

Ülejäänud 10 liikmesriiki on määranud kindlaks, millisele pädevale asutusele peab koondamistest teatama ja määranud kindlaks teatamise viisi, mida on kirjeldatud allpool.

- Neli liikmesriiki näevad ette, et teatada tuleb lipuriigi ametiasutusele, kuid märgivad, et seda tuleb teha üksnes järgmiste riikide laevade puhul: i) muu riik (EE), kes on Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osaline; ii) muu ELi liikmesriik (DE); või iii) oma liikmesriik (BE, PL).
- Kreeka ja Malta kohustavad tööandjaid teatama oma liikmesriigi pädevale asutusele alati, kui merelaevade meeskonnas kavandatakse kollektiivseid koondamisi.
- Kaks liikmesriiki (LU, RO) on ette näinud täiendavad teatamised, kui kollektiivsed koondamised on seotud merelaeva meeskonnaga. Luksemburgis peab tööandja lisaks oma riigi pädevale asutusele teavitama ka lipuriigi ametiasutusi. Rumeenias tuleb samuti saata teade laeva lipuriigi pädevale asutusele, kui kollektiivsed koondamised on seotud merelaeva meeskonna liikmetega.

---

10 COM(2013) 798 final, 18.11.2013, lk 10 (artikli 4 sätete üksikasjalik selgitus).

11 Käesolevas aruandes kasutatakse liikmesriikide jaoks järgmisi lühendeid: BE (Belgia), BG (Bulgaaria), CZ (Tšehhi Vabariik), DK (Taani), DE (Saksamaa), EE (Eesti), IE (Iirimaa), EL (Kreeka), ES (Hispaania), FR (Prantsusmaa), HR (Horvaatia), IT (Itaalia), CY (Küpros), LV (Läti), LT (Leedu), LU (Luksemburg), HU (Ungari), MT (Malta), NL (Madalmaad), AT (Austria), PL (Poola), PT (Portugal), RO (Rumeenia), SI (Sloveenia), SK (Slovakkia), FI (Soome), SE (Rootsi).

- Iirimaal tehakse vahet, kas teatada tuleb tööhõive- ja sotsiaalkaitseministeeriumile (juhul kui laev sõidab Iirimaa lipu all) või mõne teise riigi pädevale asutusele (juhul kui laev sõidab selle teise riigi lipu all).
- Samamoodi peab tööandja Itaalias teavitama Itaalia pädevat asutust, kui kavandatav kollektiivne koondamine puudutab Itaalia kodakondsusega meeskonnaliikmeid või kui tegemist on laevapere liikmetega, kelle töösuhet reguleeritakse Itaalia õigusega, ning välisriigi pädevat asutust, kui asjaomased meeskonnaliikmed viibivad laeval, mis ei sõida Itaalia lipu all.

Ülejäänud 14 liikmesriiki (BG, CZ, DK, ES, FR, HR, LT, LV, NL, AT, PT, SI, FI, SE) ei muutnud selles küsimuses oma siseriiklikke õigusakte ega täpsustanud seega pädevat asutust, kes peaks saama teateid, kui võimalikud kollektiivsed koondamised on seotud merelaevade meeskondadega. Komisjon leiab, et kehtivad siseriiklikud sätted, mis kohustavad tööandjat teavitama pädevat ametiasutust kavandatavatest kollektiivsetest koondamistest, kehtivad alati ka juhul, kui need koondamised on seotud merelaevade meeskondadega. Seega on nendes liikmesriikides vaatlusaluse direktiivi artikli 4 punkt 2 üle võetud, sätestades, et tööandja peab teatama merelaevade meeskonnaliikmete kavandatavast kollektiivsest koondamisest samale ametiasutusele, kellele tuleb teatada kõigi teiste töötajate kollektiivsest koondamisest.

2.3 Sotsiaalpartnerite kommentaarid artikli 4 rakendamise kohta

Euroopa Ühenduse Reederite Ühing (ECSA) leiab, et kõik liikmesriigid on vaatlusaluse direktiivi artikli 4 üle võtnud rahuldaval viisil. Kalandussektori tööandjaid esindav Europêche ei esitanud arvamust. Tööjõudu esindavate sotsiaalpartneritega seoses ei saanud Euroopa Transporditöötajate Föderatsioon (ETF) olulist teavet liikmesriikides toimunud ülevõtmiste kohta esitada, kuna tal puudus sellekohane teave. ETF kritiseeris aga ülevõtmist Ühendkuningriigis,[12] mis oli tol ajal liikmesriik[13].

2.4 Artikli 5 sisu ja eesmärk

Vaatlusaluse direktiivi artikliga 5 muudetakse ettevõtjate üleminekut käsitlevat direktiivi. Kõnealuses direktiivis on sätestatud töötajate õigused olukorras, kus selle äriühingu, kus nad töötavad, omandiõigus antakse müügi teel üle, ning ka müüja („võõrandaja“) ja ostja (edaspidi „omandaja“) kohustused. Kõnealuses direktiivis on sätestatud, et äriühingu üleminek ei ole vallandamise alus ning et töötajad säilitavad oma õigused ja kohustused, mis tulenevad olemasolevast töölepingust või -suhtest. Lisaks peavad võõrandaja ja omandaja kokkuleppe saavutamiseks teavitama töötajate esindajaid ja nendega konsulteerima aegsasti enne ettevõtte omandisuhte muutmist ja enne töötajaid mõjutavate meetmete võtmist.

Varem oli ettevõtjate üleminekut käsitleva direktiivi artikli 1 lõikes 3 sätestatud, et seda direktiivi ei kohaldata merelaevade suhtes, kuigi selle direktiivi artikliga 8 lubati liikmesriikidel sõnaselgelt kohaldada või vastu võtta töötajate jaoks soodsamaid eeskirju. Seetõttu võisid liikmesriigid enne vaatlusaluse direktiivi ülevõtmist otsustada jätta merelaevade meeskonnad seda ülevõtvate õigusaktide kohaldamisalast välja.

---

12 Ühendkuningriigis ülevõetud sätete kohaselt peab tööandja edastama teate „selle riigi pädevale asutusele, kus laev on registreeritud (mitte Ühendkuningriigi riigisekretärile)“.

13 ETF viitas P&O Ferriese juhtumile. Äriühing oli asutatud Ühendkuningriigis ja teatas kollektiivsetest koondamistest Küprose ametiasutustele, sest koondamised puudutasid Küprose lipu all sõitvate reisilaevade meeskondi. ETFi arvates näitas see, et laeva lipuriigi pädevale ametiasutusele teatamine peaks toimuma lisaks kohustuslikule koondamistest teatamisele selle liikmesriigi pädevale ametiasutusele, kus meremehed tegutsevad ning mitte selle asemel.

Vaatlusaluse direktiivi artikli 5 kohaselt asendatakse ettevõtjate üleminekut käsitleva direktiivi artikli 1 lõige 3 järgmisega:

> *„Käesolevat direktiivi kohaldatakse merelaeva ülemineku suhtes, mis on osa ettevõtja, ettevõtte või ettevõtja või ettevõtte osa üleminekust lõigete 1 ja 2 tähenduses, tingimusel et omandaja asub territooriumil, kus kehtib ELi toimimise leping või ülemineku objektiks oleva ettevõtja, ettevõtte või ettevõtja või ettevõtte osa asukohaks jääb territoorium, kus kehtib ELi toimimise leping.*
>
> *Käesolevat direktiivi ei kohaldata, kui ülemineku ainsaks objektiks on üks või mitu merelaeva.“*

2.5 Liikmesriikide vastused artikli 5 rakendamise kohta

2.5.1. Artikkel 5, millega asendatakse ettevõtjate üleminekut käsitleva direktiivi artikli 1 lõike 3 esimene lõik: meremeeste väljajätmise lõpetamine

Enne vaatlusaluse direktiivi artikli 5 jõustumist jättis kokku 11 liikmesriiki (BE, DK, EE, IE, EL, CY, LU, MT, NL, RO, FI) merelaevad ettevõtjate üleminekut käsitlevate siseriiklike eeskirjade reguleerimisalast välja. Kõik nad muutsid oma siseriiklikke õigusakte, et lisada merelaevad oma siseriiklike õigusaktide kohaldamisalasse.

16 liikmesriigis (BG, CZ, DE, ES, FR, HR, IT, LV, LT, HU, AT, PL, PT, SI, SK, SE) aga kohaldati juba ettevõtjate üleminekut käsitlevaid siseriiklikke õigusakte merelaevade suhtes. Seetõttu ei olnud neil vaja kõnealuse artikli siseriiklike õigusaktide kohaldamisalasse ülevõtmiseks oma õigusakte muuta.

2.5.2 Artikkel 5, millega asendatakse ettevõtjate üleminekut käsitleva direktiivi artikli 1 lõike 3 esimene lõik: territoriaalne kohaldamisala

Samuti lubatakse artikliga 5 liikmesriikidel piirata merelaevade ülevõtmist käsitlevate eeskirjade kohaldamisel nende territoriaalset kohaldamisala juhtudele, mil ostja asub ELis või mil üleantud ettevõtja jääb aluslepingute territoriaalsesse kohaldamisalasse.

Kokku on selle sätte üle võtnud 13 liikmesriiki, neist üheksa sõna-sõnalt (BE, DK, IE, EL, EE, IT, LV, NL, RO). Ülejäänud neljast liikmesriigist on Soome sätestanud, et töösuhtest tulenevad õigused ja kohustused ning töötajate hüvitised lähevad üle ettevõtte uuele omanikule, välja arvatud juhul, kui müüja või ostja on asutatud väljaspool ELi või Euroopa Majanduspiirkonda. Luksemburg ja Malta piiravad territoriaalset kohaldamisala, sätestades, et ostja peab asuma nende liikmesriigis või et ettevõtja peab jääma nende liikmesriiki. Küpros piirab kohaldamisala Küprose merelaevadega.

Ülejäänud 14 liikmesriiki ei piiranud territoriaalset kohaldamisala.

2.5.3 Artikkel 5, millega asendatakse ettevõtjate üleminekut käsitleva direktiivi artikli 1 lõike 3 teine lõik: üksnes laevadega seotud üleminekute välja jätmine

Artikli 5 teine lause välistab üleminekud, mis hõlmavad ainult ühte või mitut merelaeva.

Kokku on selle sätte üle võtnud 13 liikmesriiki ja välistanud seega ainult laevade üleminekud (BE, DK, IE, EL, EE, IT, CY, LV, LU, MT, NL, PT, RO). Samas 14 liikmesriiki (BG, CZ, DE, ES, FR, HR, LT, HU, AT, PL, SI, SK, SE, FI) ei ole seda üle võtnud ega välista seega üksnes laevade üleminekut ettevõtete üleminekut käsitlevat direktiivi ülevõtvatest õigusaktidest.

2.6 Sotsiaalpartnerite kommentaarid artikli 5 rakendamise kohta

Euroopa Ühenduse Reederite Ühing (ECSA) leiab, et kõik liikmesriigid on vaatlusaluse direktiivi artikli 5 üle võtnud rahuldaval viisil. Kalandussektori tööandjaid esindav Europêche ei esitanud arvamust. Tööjõudu esindavate sotsiaalpartneritega seoses ei esitanud ETF olulist teavet liikmesriikides toimunud ülevõtmiste kohta, kuna ta ei saanud sotsiaalpartneritelt sellekohast teavet.

3. Artiklite 4 ja 5 kohaldamine

Lisaks teabele liikmesriikide rakendusmeetmete kohta paluti neil ja sotsiaalpartneritel esitada teave artiklid 4 ja 5 ülevõtvate siseriiklike õigusnormide kohaldamise kohta.

3.1. Liikmesriikide vastused

3.1.1. Teated kavandatavate kollektiivsete koondamiste kohta

Ainult viis liikmesriiki vastasid, et nende pädevaid asutusi teavitati merelaevade meeskonnaliikmete kavandatavast kollektiivsest koondamisest (FR, CY, LV, NL, FI). Teised liikmesriigid ei olnud sellistest juhtumitest teadlikud (BE, BG, CZ, DK, DE, EE, IE, EL, ES, IT, LT, LU, HU, MT, AT, PL, PT, RO, SI, SK), ei suutnud teha vahet nende töötajate kutsealadel, kelle kavandatud koondamisest teatati (HR) või ei esitanud mingit teavet (SE).

Prantsusmaal teavitati pädevat riiklikku asutust aastatel 2015–2020 kuus korda.

Küpros teatas, et oli teadlik ühest Ühendkuningriigis asutatud äriühingu P&O Ferries kohta käivast teatest. Äriühing oli vallandanud umbes 800 meremeest, sealhulgas neljal Küprose lipu all sõitval reisilaeval.

Läti teavitas, et 2022. aastal saadi üks teade, mis mõjutas 125 töötajat.

Madalmaad vastasid, et 2020. aastal registreeriti riigis asuva tööandja kohta üks teade, mis puudutas 63 meremeest. 2021. aastal saadi teine teade, mis puudutas Madalmaade lipu all sõitvaid merelaevu, kuigi tööandja ei asunud Madalmaades; see teade puudutas 28 meremeest.

Soomes on teada merelaevade meeskonna liikmete kohta tulnud teated, kuid riigil ei olnud juurdepääsu täpsetele arvandmetele ega muule teabele. Lisaks selgitas Soome, et kollektiivseid koondamisi käsitlevaid siseriiklikke sätteid kohaldatakse juba siis, kui tööandja kavandab ühe töötaja vallandamist.

Ükski liikmesriik ei teatanud sellest, et nende pädev riiklik asutus oleks saanud teate teise liikmesriigi lipu all sõitva merelaeva meeskonnaliikmete kavandatava kollektiivse koondamise kohta.

3.1.2. Ettevõtjate üleminek, mis hõlmab merelaevu

Ainult kaks liikmesriiki (BE, FI) olid teadlikud merelaevade üleminekust, mis kuulus vaatlusaluse direktiiviga hõlmatud ülemineku alla. Belgia teatas, et sotsiaalpartnerid olid teadlikud ühest juhtumist, kus ühe äriühingu mitu laeva anti üle teisele äriühingule, Soome aga ei esitanud täiendavat teavet. Kaks liikmesriiki (FR, SE) ei esitanud selle kohta teavet, Itaalia teatas, et sellist üleminekut ei toimunud ja ülejäänud liikmesriigid ei olnud ühestki juhtumist teadlikud.

3.1.3. Kohtumenetlused

Liikmesriigid ei teatanud oma kohtute ühestki kohtumenetlusest, mis oleks olnud seotud siseriiklike sätetega, millega võeti üle vaatlusaluse direktiivi artiklid 4 ja 5.

3.1.4. Vaatlusaluse direktiivi mõju

Vaatlusaluse direktiivi artikli 7 kohane komisjoni aruandluskohustus kehtestati eelkõige selleks, et hinnata uue direktiivi mõju kahes valdkonnas: i) laevade üleviimine ühe lipuriigi alt teise ning ii) ELi meremeeste tööhõive tase. Muudatused liikmesriigi lipu all sõitvas laevastikus võivad anda täpse ülevaate laeva üleviimistest teise riigi lipu alla.. Tööhõive taset konkreetses sektoris on raskem hinnata, kuid meremeestena töötavate inimeste arvu suundumused võimaldavad teha selle kohta esialgseid järeldusi.

3.1.4.1. Mõju liikmesriigi lipu all sõitvate laevade arvule

Üldiselt ei näita liikmesriikide vastused, et vaatlusaluse direktiivi artiklite 4 ja 5 rakendamise tõttu oleks liikmesriikide lipu all sõitvate laevade arv vähenenud. See viitab sellele, et nende kahe artikli jõustumine ja ülevõtmine liikmesriikide poolt ei toonud kaasa laevade lipuriigi vahetusi.

Liikmesriikidest, kes muutsid oma siseriiklikke õigusakte, et viia merelaevade meeskonnad nende õigusaktide kohaldamisalasse, millega võeti üle kollektiivseid koondamisi käsitlev direktiiv, täheldasid ainult viis nende lipu all sõitvate merelaevade arvu vähenemist (BE, EE, EL, IT, PL). Lisaks neile viiele liikmesriigile teatasid ka Madalmaad laevade arvu vähenemisest pärast seda, kui nad olid lisanud merelaevad nende õigusaktide kohaldamisalasse, millega võeti üle ettevõtete üleminekut käsitlev direktiiv.

Mõni liikmesriik esitas laevade arvu vähenemise kohta üksikasjalikumat teavet. Belgia teatas, et aastatel 2016–2022 ehk rohkem kui viie aasta jooksul vähenes veidi seal registreeritud kaubalaevade arv (238-lt 237-le), kuid laevade brutotonnaaž suurenes 7 750 000 GT-lt 9 780 000 GT-le. Riigi kalalaevade arv vähenes, kuid Belgia ei täpsustanud, kui palju. Itaalias vähenes aastatel 2017–2020 üle 100 GT kaaluvate kaubalaevastiku laevade arv 8 % (1448-lt 1334-le). Poola teatas, et aastatel 2015–2021 vähenes laevade arv 151 laevalt 134 laevale ning brutotonnaaž 80 000 GT-lt 69 000 GT-le. Madalmaades vähenes laevade arv aastatel 2014–2021 1233-lt 1212-le. Need liikmesriigid arvasid siiski, et see suundumus ei ole seotud vaatlusaluse direktiivi jõustumisega, vaid on tingitud järgmisest: i) laevade odavam registreerimine teistes lipuriikides (PL); ii) paremad tingimused teise riigi lipu all sõitmiseks (EE); iii) lipuriigi vahetamine (NL) ning iv) paljusid vaatlusaluses direktiivis sätestatud kaitsemeetmeid kohaldati laevapere suhtes juba enne vaatlusaluse direktiivi vastuvõtmist (IT).

Iirimaal ja Portugalis seevastu täheldati nende riikide lipu all sõitvate merelaevade arvu suurenemist. Nad ei esitanud üksikasjalikke andmeid ja Iirimaa ei esitanud selle arvu suurenemise võimalikke põhjuseid. Portugal ei usu, et see kasv tulenes vaatlusaluse direktiivi jõustumisest: Portugal arvab, et see on seotud Madeira rahvusvahelise laevandusregistri õigusliku korra lihtsustamisega 2015. aastal ja seal kehtivate maksuvähendustega.

Seitse liikmesriiki, kes lisasid merelaevade meeskonnad oma selliste õigusaktide kohaldamisalasse, millega võeti üle kollektiivseid koondamisi käsitlev direktiiv, ei teatanud ühestki muudatusest (DE, CY, MT, LV, LU, HU) ega riigi lipu all sõitvate laevade arvu olulisest muutusest (HR). Need liikmesriigid ja Leedu märkisid, et merelaevade lisamine ettevõtete üleminekut käsitlevat direktiivi ülevõtvate õigusaktide kohaldamisalasse ei toonud kaasa muutusi.

Kolm liikmesriiki teatasid, et neil puuduvad andmed kollektiivse koondamise eeskirjade laiendamise kohta merelaevade meeskondadele (BG, DK, LT). Neli liikmesriiki teatasid ka, et neil puudusid

andmed ettevõtete üleminekut käsitlevate õigusaktide laiendamise kohta merelaevadele (BG, DK, RO, SK). Neist liikmesriikidest, kes teatasid mõju puudumisest, ei olnud seitse liikmesriiki (ES, FR, NL, RO, SI, SE) varem meremehi kollektiivseid koondamisi käsitlevat direktiivi ülevõtvatest siseriiklikest õigusaktidest välja jätnud, ja viis liikmesriiki (ES, FR, SI, SE) ei olnud varem meremehi ettevõtete üleminekut käsitleva direktiivi ülevõtvast siseriiklikust õigusaktist välja jätnud.

Soome teatas, et olulisi muutusi ei esinenud, sest kollektiivseid koondamisi käsitlevat siseriiklikku õigust kohaldati meremeeste suhtes juba varem ja kuna seoses ettevõtete üleminekuga olid meremeestel juba osalised õigused. Kaks liikmesriiki kinnitas, et nad ei ole vaatlusaluse direktiivi artiklite 4 ja 5 kohaldamisalasse kuuluvate laevadega seoses lipuriigid (CZ, AT). Slovakkia teatas, et ta ei ole lipuriik vaatlusaluse direktiivi artikli 4 kohaldamisalasse kuuluvate laevade puhul.

3.1.4.2. Mõju meremeeste arvule

Üldiselt näitavad liikmesriikide vastused ka seda, et vaatlusaluse direktiivi artiklite 4 ja 5 rakendamise tõttu meremeeste arv ei vähenenud. See näitab, et vaatlusaluse direktiivi artiklite 4 ja 5 ning nendega seotud siseriiklike sätete jõustumine ei mõjutanud meremeeste tööhõive taset liikmesriikides registreeritud laevadel.

Ainult kahes liikmesriigis (EE, EL) täheldati meremeeste arvu vähenemist. Kreeka teatas Kreeka lipu all sõitvatel laevadel töötavate meremeeste arvu vähenemisest, kuna ta oli direktiivi 2018. aastal üle võtnud, kuid ei esitanud konkreetseid arvandmeid. Eesti teatas kaubalaevapere arvu vähenemisest ja kalurite arvu mõningasest vähenemisest, kuid ei esitanud konkreetseid arvandmeid. Kumbki riik ei seostanud vähenemist direktiivi jõustumisega. Eesti selgitas, et oletatavalt on mängus ka muid põhjuseid, nagu COVID-19 pandeemia ja reiside arvu vähenemine.

Belgias näitasid sotsiaalkindlustusandmed väikest tööhõive vähenemist kaubalaevanduse sektoris,[14] samas kui kalurite arv püsis stabiilsena. Läti teatas seoses meremeeste lisamisega kollektiivseid koondamisi käsitleva direktiivi ülevõtvate siseriiklike õigusaktide kohaldamisalasse, et kaubalaevastiku kvalifikatsiooniga meremeeste arv on vähenenud ja suurenenud on nende meremeeste arv, kellel on kalalaeva meeskonna koosseisus töötamise kvalifikatsioon. Kumbki riik ei seostanud seda suundumust vaatlusaluse direktiivi jõustumisega. Läti arvas, et peamised tegurid olid konkurents Aasia meremeestega, võimalus leida tegevust maismaal ning eelkõige kalurite puhul muudatused laevakaptenite kvalifikatsiooninõuetes.

Kaks liikmesriiki (IE, PT) täheldasid meremeeste arvu suurenemist. Nad ei esitanud üksikasjalikke andmeid, kuid ei seostanud neid ka vaatlusaluse direktiivi jõustumisega. Iirimaa puhul tuleneb suurenemine kaubalaevade arvu suurenemisest. Portugal arvab, et sarnaselt laevade arvu suurenemisega on ka meremeeste arvu suurenemine seotud Madeira rahvusvahelise laevandusregistri õigusliku korra lihtsustamisega 2015. aastal.

Kolm liikmesriiki (HR, IT, FI) ei täheldanud olulist muutust meremeeste arvus. Itaalias püsis meremeeste arv aastatel 2017–2020 sisuliselt muutumatuna (–1,4 %, 26 105-lt 25 744-le): kaubalaevade arvu vähenemist kompenseeris osaliselt reisilaevade vajadus rohkemate töötajate järele ning asjaolu, et paljusid vaatlusaluses direktiivis sätestatud kaitsemeetmeid oli juba kohaldatud

[14] Teisest küljest näitasid kaubalaevastikusektori ühiskomitee andmed tööhõive olulist suurenemist, mis on siiski seletatav süvendus- ja avameresektori hiljutise lisamisega kaubalaevastiku sektorisse.

merelaevade meeskonnaliikmete suhtes. Meremeeste arv Soomes aastatel 2017–2019 märkimisväärselt ei muutunud; meremeeste arvu vähenemist 2020. aastal seostati COVID-19 pandeemiaga.

Neli liikmesriiki (CZ, HU, MT, PL) ei täheldanud olulist muutust meremeeste arvus. Leedu märkis, et merelaevade lisamine ettevõtete üleminekut käsitlevat direktiivi ülevõtvate õigusaktide kohaldamisalasse ei toonud kaasa muutusi. Tšehhi selgitas, et kuna Tšehhi lipu all registreeritud kaubalaevu ei ole, puudutab meremeeste arvu muutumatuna püsimine neid, kellel on Tšehhi merendusameti välja antud meremehe teenistusraamat ja kes töötavad erinevate ELi ja kolmandate riikide lipu all sõitvatel merelaevadel. Saksamaa teatas, et vaatlusaluse direktiivi artikli 4 jõustumine ei mõjutanud mingilgi määral meremeeste arvu.

Kuus liikmesriiki (BG, DK, CY, LT, LU, RO) ei suutnud esitada andmeid selle kohta, kuidas vaatlusaluse direktiivi ülevõtmine kollektiivse koondamise eeskirjade laiendamise osas merelaevade meeskondadele mõjutas meremeeste arvu. Need liikmesriigid ning Läti ja Slovakkia teatasid, et neil ei ole andmeid meremeeste arvu kohta seoses ettevõtete üleminekut käsitlevate õigusaktide laiendamisega meremeestele. Samal teemal selgitasid Madalmaad, et kuigi neil olid 2021. aasta andmed Madalmaade lipu all sõitvate laevade töötajate kohta (4600 Madalmaade töötajat, 16 000 muu riigi töötajat), ei olnud neil varasemaid usaldusväärseid võrdlusandmeid.

Viis liikmesriiki (ES, FR, NL, SI, SE) ei olnud varem meremehi kollektiivsete koondamiste direktiivi ülevõtvatest siseriiklikest õigusaktidest välja jätnud ega teatanud seega mõjust meremeeste arvule. Samamoodi teatas neli liikmesriiki (ES, FR, SI, SE), kes ei olnud varem meremehi ettevõtete üleminekut käsitlevat direktiivi ülevõtvatest siseriiklikest õigusaktidest välja jätnud, et mõju ei olnud. Austria teatas, et ta ei ole vaatlusaluse direktiivi artiklite 4 ja 5 kohaldamisalasse kuuluvate laevade lipuriik, ning Slovakkia teatas, et ta ei ole vaatlusaluse direktiivi artikli 4 kohaldamisalasse kuuluvate laevade lipuriik.

3.2 Sotsiaalpartnerite kommentaarid

Merendusvaldkonna tööandjate puhul leidis ECSA, et liikmesriigid kohaldasid ja jõustasid vaatlusaluse direktiivi artikleid 4 ja 5 rahuldavalt. ECSA andmetel oli nii liikmesriigi lipu all sõitvate laevade kui ka meremeeste arv stabiilne. Kalandussektori tööandjaid esindav Europêche ei esitanud oma arvamust.

Tööjõudu esindavate sotsiaalpartneritega seoses ei esitanud ETF olulist teavet vaatlusaluse direktiivi artikli 5 kohaldamise kohta ettevõtete üleminekuga seoses, kuna ta ei saanud sotsiaalpartneritelt sellekohast teavet. Seoses vaatlusaluse direktiivi artikliga 4, milles käsitletakse kollektiivseid koondamisi, märkis ETF, et ta ei saanud kõigilt seotud sotsiaalpartneritelt teavet ning et need, kes vastasid, ei registreerinud muutust ei liikmesriikide lipu all sõitvate laevade arvus ega meremeeste arvus.

4. Järeldused

Kõik liikmesriigid on teatanud meetmetest, millega võetakse üle kollektiivseid koondamisi käsitleva direktiivi muudatused, millega hõlmatakse merelaevade meeskonnad selle direktiivi kohaldamisalasse ja merelaevad ettevõtete üleminekut käsitleva direktiivi kohaldamisalasse. Kõik liikmesriigid ei ole vastu võtnud uusi seadusi ega muutnud kehtivaid õigusakte, kuna see ei olnud vajalik neis liikmesriikides, kes ei olnud merelaevade meeskondi (laevaperet) varem oma siseriiklike eeskirjade

kohaldamisalast välja jätnud. Muudatused on parandanud nende meremeeste õigusi, kellel varem puudus nende direktiividega tagatud kaitse.

Enamik liikmesriike on vaatlusaluse direktiivi artikli 4 punkti 2 (mis kohustab tööandjaid teatama kavandatavatest kollektiivsetest koondamistest laeva lipuriigi pädevale asutusele) üle võtnud selliselt, et teatada tuleb oma riigi pädevale asutusele. Seega on tegemist sama asutusega, kellele tuleb teatada kõigi teiste töötajate kollektiivsete koondamiste kavandamisest. Vaid mõni liikmesriik võttis selle sätte üle selliselt, et teatada tuleb lipuriigi pädevale asutusele.

Kollektiivseid koondamisi käsitleva direktiivi ja ettevõtete üleminekut käsitleva direktiivi muudatuste praktilise kohaldamise kogemusi on väga vähe. Ainult viis liikmesriiki teatasid ühest kuni kuuest teatest merelaeva meeskonna kollektiivse koondamise kohta ning kaks liikmesriiki teatasid ühest või kahest merelaeva üleminekust. Ükski liikmesriik ei teatanud kohtumenetlusest.

Mure selle pärast, et muudatused kahjustaksid merendussektorit, põhjustades lipuriigi vahetusi ja töökohtade kaotust, on osutunud põhjendamatuks. Seoses merelaevade meeskonna lisamisega kollektiivseid koondamisi käsitleva direktiivi kohaldamisalasse ja merelaevade lisamisega ettevõtete üleminekut käsitleva direktiivi kohaldamisalasse, ei teatanud enamik liikmesriike ega tööturu osapooli esindavad valdkondlikud sotsiaalpartnerid ühestki muutusest liikmesriigi lipu all sõitvate laevade arvus ega meremeeste arvus. Kui liikmesriigid teatasid selliste laevade või meremeeste arvu vähenemisest või suurenemisest, märkisid nad, et need suundumused ei ole seotud merelaevade (meeskonna) lisamisega nende kahe direktiivi kohaldamisalasse.